

Restaurarea unui policandru-sfârșit de secol al XIX-lea

Dinu Capotescu

Policandrul este un obiect de cult, are mai multe brațe, fiecare ținând mai multe lumânări, iar ulterior becuri. El atârna suspendat în mijlocul naosului, fiind legat din centrul Turlei, ori din cele patru colturi ale naosului cu lanturi.

La prima vedere el pare doar o sursă de lumină, dar de fapt el închipuie lumea nevăzută adică lumea îngerilor și puterile cerești, închipuie tăria cerului și planetele. Este un simbol de lumină și verticalitate. În trecut, bisericile și mănăstirile erau luminate de lumina caldă a lumânărilor, însă odată ce a apărut curentul electric, mulți au considerat, că trebuie să înlocuiască, și încă total, tradiționalele lumânări. Lumânarea era ceva viu, mișcător, pe când becul este mort, static și rece. O slujbă săvârșită într-o biserică sau mănăstire luminată numai cu lumânări, cu greu va putea fi uitată.

Numărul de brațe în simbolistica ortodoxă are diverse semnificații. Astfel, cel cu 5 brațe-cifra Harului- reprezintă realitatea pământescului în care apare contribuția factorului divin. Cel cu 10 brațe, cel de față, este asociat cu ordinea perfectă (avem 10 porunci, 10 degete etc.)

Policandrul despre care vorbim în lucrare a fost achiziționat de la Biserica din Pișcari, județul Satu Mare și datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Acest *simbol de lumină și verticalitate* are 10 brațe, în două registre, cel inferior fiind mai mare. Fiecare braț confecționat din bronz turnat reprezintă motive vegetale, în sinusoidă și are, în partea superioară, un suport pentru lumânare și un taler de colectare a cerii topite. (foto 1)

Brațele din registrul inferior-cele mari - au câte două suporturi de lumânare în timp ce cele din registrul superior au brațele mai mici și au doar un suport pentru lumânare. Ulterior lumânările au fost înlocuite cu becuri astfel că suportii și talerele au fost găurite pentru introducerea firului electric. (foto 2)

Pe lângă daunele provocate de om, operele de artă suferă și de pe urma efectelor razelor solare, a umidității și a lucrărilor de întreținere defectuoase, efectuate cu produse nerecomandate.

Starea proastă de conservare și degradările sunt evidente, astfel brațele policandrului sunt puternic deformat (foto 3), prezintă produși de coroziune specifici, ceară și murdărie. Din cauza manevrărilor greșite și neglijenței, un braț din registrul superior s-a pierdut. (foto 4)

Procesul de restaurare începe cu evaluarea generală a obiectului, a daunelor provocate de om și a metodelor de restaurare aplicate specifice obiectului în cauză.

În cazul de față înlăturarea deformărilor (la brațele policandrului) se face prin încălzirea metalului urmată de presare progresivă, știind că bronzul turnat se rupe ușor, o intervenție la rece ar duce la ruperea metalului.

Confecționarea elementului lipsă, respectiv a brațului superior se va face prin amprentare cu stomaflex, iar în amprenta formată se va turna duracrol. Elementul astfel confecționat se integrează cromatic și se fixează în locul lipsă. Curățarea mecanică a componentelor se face cu ajutorul instrumentelor adecvate și a materialelor abrazive cât mai fine, apoi tratamentul chimic în soluție de complexon și neutralizarea lui în apă distilată. Urmează conservarea cu nitrolac incolor și montarea componentelor.

Din nefericire, în multe lăcașuri de cult aceste policandre-adevărate opere de artă- au fost înlocuite cu produse noi din materiale îndoielnice -plastic, hârtie, metal de proastă calitate, lucru care s-a întâmplat și în cazul obiectului prezentat.

Bibliografie:

Marta Guttman, *Tendințe în conservarea preventivă*, Editura Astra Museum, Sibiu, 2009.
Moldoveanu, Aurel, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, București, 1999.

The restoration of a candelabrum-the end of the 19th century

Abstract

This paper presents a candelabrum(POLYFRAME) of the 19th century, the object of worship could be found in Orthodox churches and has both practical and spiritual role, it symbolizes the connection with the divinity. Its restoration is necessary in order to preserve the value received in the past when faith was much closer to the essence comparing with today`s shallows decorations from churches (questionable materials and provenience).

Foto1. Candelabru înainte de restaurare

Foto 2. Orificii practicate în obiect pentru introducerea firului electric

Foto 3. Deformarea brațelor candelabrului

Foto 4. Lipsa unui braț din policandru